

pén

VESTNIKOV
MESEČNIK

četrtek

28. 8. 2014

234. številka

... župan biti ščen.

Fotografija Nataša Juhnov

Marko Rus,

umetniški vodja folklorne skupine Leščeček

Zgodba z naslovnice, str. 10

Šolarji čim manj v torbo in čim več v glavo, vinogradniki pa čim več v sode in čim manj v glavo!
Po kilavem Pén napoveduje babje poletje s temperaturami nad 30 stopinj,
soncu pa bo pri ogrevanju pomagala tudi množica županskih kandidatov
in za vzorec kandidatk. V neobičajnih septembrskih razmerah bo nastajal tudi novi Pén.
Ne pozabite – izide 25. septembra!

Mandatar na prvi obisk na Goričko

Miro Cerar, mandatar, ki sestavlja novo vlado, bo v prvem tednu mandatarstva kar dvakrat v Pomurju. Včeraj si je ogledal Agro v Gornji Radgoni, v soboto pa, kot poročajo Penove tute, prihaja na Goričko, ki je najbolj oddaljeno od Ljubljane. Najprej ga pričakujejo na Marofu v Mačkovecih, kjer mu bodo sploh ob

prvem obisku v »kurji glavi« podarili košaro goriških pridelkov, ki jih ni uničila divjad. Potem bo lastnoročno odstranil vse volilne plakate na Goričkem, s katerih se skoraj dva meseca po parlamentarnih volitvah tudi sam prijazno smeji. Globo naj bi plačal iz lastnega žepa, ker so organizatorji njegove kampanje krepko

prekršili zakon. Volilne plakate bi morali odstraniti v štirinajstih dneh, sicer je globa okrog 2000 evrov. Ker SMC globe še nihče ni zaračunal, se je njegov prvi mož odločil, da napako organizatorja kampanje in pristojnega inšpektorata odpravi kar sam.

-be-

Aktualni župani, ki se jim nasmiha nov mandat

Penove tute angažirano spremljajo vse letošnje predvolilne kampanje. Čeprav so po enem referendumu in dvojnih volitvah že pošteno utrujene, so se kljub temu odgovorno lotile analiz pred četrtim odhodom na volitve. Najprej so vrgle karte, da bi izvedele za usodo aktualnih županov, ki ponovno kandidirajo. Štirim se obeta nad 90-odstotna priložnost, da še enkrat ponovijo mandat, le volivcem morajo obljubiti, da bodo v prihodnjih štirih letih brezkompromisno branili obstoj samostojne občine, je pisalo v kartah. Srečneži so (od leve) apaški župan Franc Pižmoht, dobrovniški župan Marjan Kardinar, radenski prvi mož Janez Rihtarič in župan Občine Sveti Jurij ob Ščavnici Anton Slana. Podatke o tem, kakšne možnosti se obetajo drugim pomurskim aktualnim županom, Penove tute varujejo kot poslovno skrivnost do objave rezultatov volitev v nedeljo, 5. oktobra, v večernih urah.

-ba-

Davidov krap nov problem med CRO in SLO

Mlad ribič David Vesel iz Lutverec pri Gornji Radgoni je strasten ribič, ki na tekmovalnih povzročja sive lase izkušenim ribičem, saj mimogrede ujame kakšno trofejo. Najraje ga imajo krapji. S svojo največjo trofejo, blizu Zagreba je ujel 36 kilogramov in pol težkega krapa, pa je povzročil celo novo napetost v odnosih med Hrvaško in Slovenijo.

Po teži krapa rekorden ulov na Hrvaškem naj bi bil hrvaški rekord, so odločni hrvaški ribiči, slovenski pa se rekordu tudi ne nameravajo odpovedati. Iz ribiških krogov se problem že seli med diplomatske. Če di-

plomaciji sosednjih držav ne bosta uspešni, bosta hrvaški krap in slovenski ribič novo težko rešljivo jabolko spora za pristojne evropske institucije.

Tutam še ni uspelo ugotoviti, katera evropska institucija bi sploh lahko bila pristojna za posredovanje v tej zadevi. Etna, tako se imenuje Davidova trofeja in je dokumentirana s priloženo fotografijo, pa seveda še naprej brezskrbno plava v jezeru blizu Zaprešiča in ji je zaostrovanje odnosov med državama zaradi nje figo mar.

-ba-

Poučeval bo slovenski jezik

Vedran Vinko, nogometaš, otrok lendavske Nafta, ki se je vmes preizkusil tako pri francoskem Metz kot soboški Muri 05, ima novega delodajalca. Nogometni ponos Koroške Austria Klagenfurt pa Petišovčana ni najel samo zaradi hitrih nog in odličnega nosa za podaje in zadetke. Za njegov sloves pridnega dijaka in študenta so slišali tudi v Celovcu. Ker navijači slovenskih korenin zahtevajo, da nogometaši med seboj govorijo tudi v slovenščini, bo Prekmurec poučeval soigralce tudi slovenski jezik. V pomoč mu bosta nekdanja soigralca črno-belih Armend Sprečo in Rajko Rep. S poučevanjem si Vinko namerava povrniti izgubljen denar, ki mu ga tisti iz Kopalniške ulice 45 še vedno dolgujejo. Izvedeli smo, da Vinko za vsak svoj doseženi gol zahteva, da igralci v znak navdušenja kričijo: »Zadeteeeeek!«

-bo-

Bo vinska kraljica nadaljevala na koruzi?

Aktualna slovenska vinska kraljica Špela Stokelj ni verjela, dokler ji tega niso potrdile njene občutljive brbončice. Letošnje moko poletje je zaslužno, da je koruza bogato obložena s sočnimi in sladkimi zrni na velikih storžih, medtem ko se grozdje v gorah zaradi pomanjkanja sonca bolj kislo drži in se komaj otresa gnilobe. Da s koruzo res bolje kaže kot z grozdem, se je prepri-

čala pred sejensko radijsko hišo, v kateri tudi letos domuje Murski val, kjer sta ji s sočno zlato rumeno dobroto postregla murskovalovca Mihaela Kalamar in Dušan Radič, ki sta začela veliko promocijsko akcijo Na koruzi. Podjetnik Dušan Rajh, odličen komercialist, ki je tudi sam preveril kakovost koruznega pridelka z domačije Omarjevih v Rankovcih, je slovenski vinski kraljici predlagal, da

se odpove vinski kroni in si nadene koruzno ter začne promovirati kuhanino in pečeno koruzo, koruzne žgance, koruzni kruh, koruzno slamo in liče pa seveda življenje na koruzi, ki si ga privoščijo vedno več parov. Delo bo manj naporno kot tisto z vinom, ki so ga kljub njenemu trudu polni sodi. Svojo odločitev bo sporočila še pred uradnim začetkom letošnje trgatve.

-be-

Počitnice so, večina ljudi iz Evrope se v teh mesecih napoti na obale, najamejo hotelske sobe, apartmaje ali vile, uživajo v morju, plavajo, zvečer gledajo zahod sonca, v mesečini se kopajo goli v kakšnem zalivu, tečejo po peščeni plaži, poslušajo šumenje školjke, gledajo daleč proti obzorju, kjer se stikata morje in nebo. Po počitnicah se vrnejo v svoj kraj, na delovno mesto in še nekaj časa so rjave barve, s spomini na morju, kjer še dalje plivkajo valovi in odnašajo ali prinašajo intimna čustva, ljudske usode.

Lampedusa, otok upanja

Mlad človek se je naprej srečal z morjem, spoznal njegovo nevarno navzočnost v knjigi Robinson Crusoe. Mornar Alexander Selkirk se je sprl s kapetanom in ta ga je izkrcal na otok Mas a Tierra (od leta 1966 imenovan otok Robinsona Crusoeja) v Tihem morju, od Čila oddaljenem 667 kilometrov. Po štirih letih si je premislil in se vrnil na celino. Angleški pisatelj Daniel Defoe (1660–1731) je našel Selkirkov dnevnik, ki ga je inspiriral, da je napisal svoj roman o samotarju na neobljudenem otoku. Robinsona so našli z njegovim domorodcem Petkom po osemindvajsetih letih. Pustolovski roman je še danes napet, poučen in, to pa je posebno zanimivo, napisan v krščanski tradiciji. Robinson je namreč rešil svoj mornarski kovček, v katerem je bila poleg noža in puške tudi Biblija. Imel je dovolj časa, da jo je temeljito prebral, vplivala je na njegov značaj in mu pomagala pri preživetju. Tudi zapornik grof Monte Cristo je v svojem zaporu noč in dan poslušal valovanje, udarjanje valov ob skale, na katerih je bil sezidan zapor. Na posameznih svetilnikih, ki gledajo prav tako v nočno morje, živijo signalisti, spremljajo dogodke, v glavnem nesreče na morju. Tudi Napoleon je bil na Sveti Heleni blizu in daleč od morja. In potem se je zgodilo, da je morje postalo rešitev in ovira, prek katere ga je vodila pot v svobodo. Ko sem bil v Ameriki, v San Pedru, kjer živi danes okrog 35.000 Dalmatincev, sta mi dva izmed njih pripovedovala, kako sta pobegnila iz nekdanje Jugoslavije. Kupila sta čoln in ponoči odplavala na odprto morje proti Italiji. Tri dni in noči sta bila v čolnu; žejna in onemogla so ju našli italijanski ribiči in rešili. O morju, njegovih neznanih globinah, zahrbtni nemirnosti in nepričakovanih visokih valovih je pisal tudi Ernest Hemingway v knjigi Starec in morje.

Ubežniki iz Afrike o vsem tem niso vedeli nič, še manj razmišljali. Morje je bilo zanje most iz siromaštva v lepše življenje. Njihov cilj je bil priti do sredozemskega obrežja, z ladjo do Italije, od tam v Evropo. Zaradi socialnih in političnih razmer, lakote in boleznih, izkoriščanja in suženjstva se mladi ljudje iz afriških držav še vedno odločajo za pobeg. Mladenci iz Gane, Eritreje ali Somalije mora imeti pripravljen denar, če se želi odtrgati od afriške celine, živeti nekje drugje. V žepu mora imeti najmanj pet tisoč dolarjev, zaviti v plastično vrečko, obešeno okrog vratu, pod srjajo, da denarja nihče ne vidi. In mora biti zdrav, pogumen. In kar je najbolj pomembno in na kar mladi s saharjskega peska ne pomislijo – da morajo znati plavati.

Že leta 2004 sta se Libija in Italija dogovorili, da bo Italija sprejela afriške emigrante. Šest let pred tem so na otoku Lampedusa odprli emigrantski center, ki je lahko sprejel največ osemsto ubežnikov. Zaradi revolucij v Tuniziji in Libiji je začelo prihajati v Italijo čedalje več ljudi. Na ladjo, ki je prenesla tovor 800 potnikov, se je včasih

vkrcalo do dva tisoč ubežnikov. Usoda takšne vožnje je bila negotova. Nesreče so se vrstile. Kljub temu je prišlo do leta 2012 v Italijo okrog 35.000 beguncev. V glavnem so bili stari od dvajset do trideset let, bili so v glavnem mladeniči. Ni podatkov, koliko jih je ostalo na dnu morskih valovih. Njihov cilj je bil italijanski otok Lampedusa v bližini Sicilije. Otok je znan po tem, da je bil na njem rojen pisatelj znamenitega romana Leopard. Ime mu je bilo Guiseppe Tomasi do Lampedusa (1896–1957). Pa tudi po tem, da so z ameriške letalonosilke John F. Kennedy leta 1989 sestrelili dva libijska lovca. Julija 2013 je otok obiskal papež Frančišek. To je bil njegov prvi obisk zunaj Rima oziroma Vatikana. Takrat je pomolil za mrtve in žive. V tem času se je namreč potopila ladja s petsto Eritrejci in Somalci, rešilo se jih je samo dvesto. Drugi so utonili, ker niso znali plavati. Leta 2013 je prišlo na otok novih 13.000 ubežnikov. Tisti, ki so preživeli, so se izkrcali na plaži Rabbit (zajec) z belim peskom, kakršen je v karibskem morju.

Nemški tednik Der Spiegel je lani objavil reportažo o mladem Eritreju, ki ni hotel izdati svojega pravega imena, predstavil se je kot David Villa (nogometaš madridskega kluba Atletico). Rekel je, kako so dobili ob odhodu na ladjo petlitrsko plastično steklenico za tri osebe. Po dveh dneh, ko so v daljavi zagledali otok Lampedusa, so od navdušenja začeli slačiti srjace, jih zažigati. Prišlo je do eksplozije in ladja je hitro potonila. David se je rešil s plavanjem do ladje, ki je bila po naključju v bližini. Pred tem je prehodil Saharo, v Libiji so z njim ravnali kot s sužnjem, moral je plačati tisoč dolarjev, da je lahko nadaljeval pot do morja. Zanj je bila Italija obljubljen dežel. Rad bi prišel v Svico, kjer bi se zaposlil, v bistvu pa bi najraje potoval po svetu. Je eden izmed redkih, ki se je izmuznil trgovcem z ljudmi. To moderno zasužnjevanje se je razširilo tudi pri nas. Nekatere države so odprle meje za tujce, vendar samo za tiste, ki prihajajo z denarjem. V Latviji, na primer, moraš položiti kavčijo v višini 70.000 evrov in potem lahko greš živat na podeželje, a samo za pet let. V Španiji tujci lahko ostanejo, če investirajo pol milijona evrov. Tudi Grčija se je odprla za tujce, ki kupijo nepremičnine v višini tristo tisoč evrov. Na Portugalskem je treba odšteti kar pol milijona, če si želiš dobiti potrdilo o stalnem prebivališču. Madžari zahtevajo dvesto petdeset tisoč evrov, to je njihova vstopnina za bivanje. Verjetno so za druge državne usluge še dodatne dajatve. Emigracija ima v sebi strah zaradi negotovosti in lepoto te iste negotovosti, včasih s srečnim, pogosto s tragičnim koncem. Meje so vedno ustavljale dotok ljudi, ki niso imeli dovolilnic, veljavnih potnih listov in dobrih namenov. Svoboda si je treba izboriti. Eden od načinov je bežati iz enega sveta v drugega. Kakšen bo ta drugi svet, je novo spoznanje in morda nov beg.

RAZMIŠLJAM

Leon Zelko,
socialni delavec

Ker se danes prav vse prevaja v ekonomski jezik, v finančne vrednosti, bom začel kar z evri. Po podatkih statističnega urada je znašala povprečna mesečna neto plača v Sloveniji za mesec junij 2014 995,64 evra. Najnižja je zdaj že standardno v pomurski statistični regiji oziroma nazadnje dobrih 81 evrov manj od slovenskega povprečja in kar 163 evrov manj od povprečne v osrednjeslovenski regiji. Je razlika. In razlika je tudi pri zaposljivosti. Stopnja registrirane brezposelnosti v pomurski regiji je bila v istem mesecu 17,9 odstotka, medtem ko na ravni celotne države 12,8 odstotka. Pomurska realnost je vsekakor trša od vseslovenske. Ampak bolj kot zbrani številčni podatki o stanju pri nas najbolj resnično govorijo življenjske zgodbe ljudi. O njih pripovedujejo njihove prepogoste plačilne nezmožnosti. Kako preživeti, je postalo že umetnost. Koledarski mesec je s finančnega vidika za vedno več ljudi predolg, zlasti v Pomurju. Konec koncev se vse vrti okrog denarja in višine naše plačilne sposobnosti. Žal se pri tem mnogim na koncu tudi odvrti.

Jasno nam je, da gre za čas dolgotrajne gospodarske recesije in perspektiva za mlade je slaba. Tako po podatkih Eurostata skoraj 44 odstotkov slovenske mladine pričakuje, da bo gospodarsko stanje v Sloveniji v prihodnjih desetih letih veliko ali vsaj nekoliko slabše kot danes. Na podlagi trenutnih razmer mladi ne morejo razmišljati in ne računati na svojo varno socialno-ekonomsko prihodnost. Enostavno dovolj zgovoren dokaz za to je celo nizek življenjski standard današnjih upokoencev, ki so bili delovno aktivni v času debelih krav, pa je njihova povprečna slovenska neto pokojnina kljub temu (za mesec junij 2014 je znašala 561,56 evra) nižja od praga revščine. To pravzaprav pomeni, da je živeti od povprečne slovenske pokojnine revno. Dodajam, da sicer nimam podatka o povprečni pokojnini v Pomurju, a z gotovostjo si upam trditi, da je nižja od slovenske povprečne, tako kot plača. In tako se nam vsiljuje perverzna predstava o višini pokojnine tistih, ki

Prisilna medgeneracijska solidarnost

zdaj za svoje delo prejemajo podpovprečno ali celo minimalno plačo. Vprašanje je, na kakšen način se lahko človek še dostojno preživlja, če mu tega niti zaposlitev za polni delovni čas ne omogoča več.

Obvsem tem bi dejal, da se bodo morale mlajše generacije sprijazniti s tem, da bo njihov življenjski standard slabši, kot je standard njihovih staršev. Se pravi, starejše generacije kljub vsemu živite bolje, kot bodo živeli vaši otroci. Z izkazano voljo do dela in marljivostjo so se vam odprle možnosti za osamosvojitve ter ustvarjanje lastnega doma in družine. Mladi pa zdaj težje kot kdaj koli pridejo do redne in varne zaposlitve, torej do svojega lastnega dohodka za preživljanje. Mnogi se morajo zadovoljiti z občasnim delom, ki ne omogoča dolgoročne varnosti, četudi so visokoizobraženi. Nimajo sedanosti, na takšen način pa prihodnosti ne morejo načrtovati.

Zaradi vseh teh razmer ljudje doživljajo tudi zelo hude stiske. Danes je vsem generacijam resnično težko. Mladi so zaradi pomanjkanja priložnosti za redno zaposlitev primorani ostati ali vsaj podaljševati življenje v primarni družini. Pokojnina starega človeka, ki je že sama po sebi navadno nižja od praga revščine, pa je pogosto pomemben, če ne poglavitni vir dohodka za celotno družino, zlasti če družinski član izgubi zaposlitev ali je dalj časa brezposeln. Sicer pa so tudi prihodki redno zaposlenih tako nizki, da je družinski proračun primoran reševati kar upokojenec. V Pomurju, kjer je povprečna mesečna neto plača daleč pod povprečjem slovenske, ob hkratni tako visoki stopnji registrirane brezposelnosti, so stiske tukajšnjih ljudi še izrazitejše.

Proščenje v Turnišču

»Tako je kot nekoč,
samo manj nas je...«

Na proščenju v Turnišču je vedno veliko ljudi. Tam so stojnice medicinarjev, tistih s suho robo, igračkami, nakitom, okraski in tudi gostilniški točilni pult. Viktorija Vöröš (desno) iz Beltincev prihaja v Turnišče ob »velki maši« že od otroštva. Po maši navadno pogleda po stojnicah, da kaj kupi za domov, ter do njih počaka na večernice.

K maši so se odpravili tudi Manfred Cacherl in njegova Martina Schwarz (levo) iz Avstrije ter Vaševi iz Moravskih Toplic, Jožek, Irenca ter otroka Danijela in Denis. Irenca se je v Moravske Toplice preselila iz Turnišča po poroki z Jožekom, ki je tako kot njuna otroka evangeličanske veroizpovedi, a kljub temu vsi skupaj obiščejo turniško Marijo.

Vromarsko središče murskosoboske škotije k Mariji pod logom v Turnišču so prišli v počastitev praznika Marijinega vnebovzetja ali velike maše številni verniki iz vse Slovenije in tudi tujine.

Že nekaj dni pred prazničnim petkom so bile v župniji številne verske dejavnosti, osrednjo slovesnost pa je 15. avgusta vodil škof dr. Peter Štumpf, ki je mašo daroval za padle vojake v prvi svetovni vojni.

Po domovih se na ta dan za kosilo zberejo ljudje, njihovi sorodniki in prijatelji. Obiskal sem družino Franca Korena, ki ima hišo skoraj ob cerkvi.

Bojan Zdravec

Le redki kraji v Sloveniji imajo spominska znamenja z imeni vojakov iz prve svetovne vojne, tako kot je to v Turnišču, kjer so na pročelju stare cerkve vklesana imena padlih vojakov iz župnije v prvi svetovni vojni. Iz šestih vasi, kolikor jih šteje turniška župnija, je padlo več kot sto mož in fantov. Pred vklesanimi imeni in kipom Iurške Matere božje so se priklonili trije zavedni Prekmurci, nevropsihiater dr. Jože Magdič (levo), zgodovinar dr. Andrej Hozjan (v sredini) in poslanec Jože Horvat.

Že približno tisoč let romarji prihajajo v turniško versko središče. Navada je, da gredo ljudje okoli glavnega Marijinega oltarja in si pri njej izprosijo milosti, zdravja, sreče in zadovoljstva, denarja in še kaj.

Vsako leto pa na turniško proščenje in na kosilo h Korenovim iz Maribora pride Nadina teta Ana Turščak, rojena leta 1928 v Turnišču. Povedala je, da jo vleče v domači kraj, še posebej Marija na oltarju. Pripeljala jo je njena hčerka Slava Kolar.

Za glasbo so pri Korenovih poskrbeli Dečki iz Novih Gomilic, romskega naselja na obrobju Gomilice. Prva sta se zavrtela Jožek Vaš in Vera Štefanec – Žimanova. Verica Vaš se je veselila s slavljencom Gustekom, ki je povedal, da je bil to njegov zadnji obisk v Sloveniji, saj najde vedno manj sorodnikov. Franc Koren pa je dejal, da na obed ob njihovem prazniku ljudje radi pridejo. »Tako je kot nekoč, samo manj nas je. Včasih nas je bilo za proščenje skupaj tudi po 40. Mladi so na morju, starejših ni ali so pomrli,« je povedala žena Nada.

Brez gibanice ni pravega proščenja, vsaj tako je pri Korenovih, kjer jo je spekla »vrtinja« Nada, razrezala pa jo je natančna Tončka Čiček, mama Nadine snabe Leje. Kako se pripravljajo ob proščenju, pa se že uči tudi njuna vnukinja Ana Marija.

Na praznik Marije Vnebovzete praznuje rojstni dan Avgust Zdravec iz Lipe, ki pa že dolga leta živi v Avstriji, od koder je letos po dolgih letih prišel na turniško proščenje, kjer živi njegov nečak Franc Koren. Ob Gusteku sedi sestra Marjetka Koren, za njim s šopkom cvetja stoji hčerka Martina, poleg nje je partner Manfred, naprej sta nečakova žena Nada in nečak Francek Koren. Cvetje, ki ga v roki drži Martina, nesejo k maši, da ga duhovnik blagoslovi, in ga potem odnesejo domov, da ga vržejo na streho, kjer varuje pred nevarnostmi, iz zelišč pa pripravijo poparek za domače ali živino.

Marko Bertalanič:

Prekmurec v italijanski ladjedelnici

»Za uspeh se je treba truditi, ne pa sedeti na kavici«

Devetindvajsetletni Marko Bertalanič iz Černelavec tam že dalj časa ne prebiva prav dosti. Delo ga je hitro vodilo v tujino, v različna mesta dveh sosednjih držav. Trenutno dela v mestu La Spezia, ki leži v pokrajini Liguria ob severozahodni italijanski obali. Čeprav nerad govori o sebi, smo vseeno izvedeli nekaj o njegovem odrasčanju, življenju v tujini in idejah za prihodnost.

Marko se je rodil in odrasčal v Murski Soboti. Iz tega obdobja se najraje spominja brezskrbnih dni, ki jih je veliko preživel z družino zunaj pred blokom in pri babici v Murskih Petrovcih. Osnovno šolo je obiskoval v Murski Soboti (osnovna šola I), naprej pa ga je pot vodila v Maribor in Ljubljano, kjer se je izobraževal na področju industrijskega oblikovanja. »Na čas odrasčanja se vedno rad spomnim, ta leta so zame še danes najboljša. Že kot otrok sem bil hiperaktiven, vedno za akcijo, vedno za kolo, rolko ali rolerje, pozimi pa za bordanje in smučanje.« Doda, da se to ni prav veliko spremenilo niti zdaj, še vedno je otrok po srcu, le prostega časa ni več toliko. Športom se je ukvarjal tudi profesionalno, saj se je pri štirinajstih letih udeležil mladinskih olimpijskih iger v Kanadi in nastopil v skoku v daljino. Kot otrok pa je znal kakšno tudi ušpičiti. »V takrat novozgrajeni telovadnici prve osnovne šole smo imeli telovadbo. Na hodniku pred slačilnicami smo čakali na začetek ure in občudovali tipko za alarm. Na koncu pogled ni zadostoval. Sprožil sem alarm in bil za to tudi ustrezno kaznovan. Izkazalo se je, da je vse za nekaj dobro, saj se je pokazalo, da alarma niso mogli izklopiti, zaradi česar so bili prisiljeni stvar končno popraviti oziroma urediti.«

Njegova otroška poklicna želja je bila postati pilot, prvi spomini pa so vezani na družino in na stvar, ki ga je hitro tako navdušila, da ji je tudi kasneje namenjal kar nekaj pozornosti: to je že omenjeno kolo. »Dobro se spomnim, kako rad sem se že kot otrok vozil s kolesom. Na njem sem preživel praktično vso mladost.« Tako ni bilo naključje, da je kasneje pridno treniral gorsko kolesarstvo in skoraj vsak konec tedna tekmoval po Sloveniji, Avstriji, Madžarski in Italiji in tudi dosegal zelo dobre uspehe.

Od doma zaradi šole, v tujino zaradi delovnih izkušenj in radovednosti

Dom je prvič za več kot le nekaj dni zapustil razmeroma zgodaj, zaradi srednješolskega izobraževanja v Mariboru in Ljubljani. Pozneje so ga v tujino vlekli predvsem boljše možnosti, višje plačilo za delo in radovednost. Že kot otrok je rad gledal nemške in angleške televizijske serije, poslušal glasbo tujih izvajalcev in tako tudi usvojil prvine raznih jezikov. Komunikacija v tujih jezikih mu tako ni predstavljala večjih težav, zato je bila tudi odločitev za odhod v tujino nekoliko lažja. »Občutki so bili precej mešani. Začetek je vedno težji, potem stvari že stečejo,« pravi Marko.

Najprej se je odpravil v Avstrijo, kjer je delal tri leta. Na začetku je živel v Gradcu in nato na Dunaju, kjer je delal pri montaži kuhinj, ter v kraju Zillertal, kjer je sodeloval pri opremljanju hiš in hotelov. Država se mu je v teh letih prikupila. »Avstrija mi je zelo pri srcu, tudi narod se mi zdi zelo prijazen. Predvsem Tirołci nimajo očitnih predsodkov

Pri petih letih za božič v Murski Soboti

V avstrijskem kraju Pichla leta 2007

Lani v Radencih

o Balkancih in na splošno o tujcih, kot to recimo velja za Štajersko, kjer to najbolj občutiš. Moram reči, da je Dunaj najbolj toleranten do tujcev.« Življenje na Dunaju je sicer nekoliko dražje od življenja v naši prestolnici, vendar hkrati odlično z vidika ponudbe dogajanja in površin za pre-

življanje prostega časa. Življenje za mlade tam ne more biti dolgočasno, veliko je koncertov znanih skupin, raznih klubov z glasbo za vse okuse in starosti ter drugih kulturnih dogodkov, kot se to za večja mesta pač spodobi. Tudi zelenih površin v središču in tudi na obrobju mesta

ne manjka, to pa ljubiteljem narave in športnih aktivnosti, med katere spada tudi Marko, zmeraj omogoča pobeg iz mestnega vrveža.

Delu v Avstriji je sledila pot na severozahod Italije, natančneje v kraj La Spezia. Pristaniško in ladjedelniško mesto leži na jugu pokrajine Liguria, ki tam meji na Toskano. »Pokrajina tukaj je prelepa, morja in sonca ne manjka. Na začetku sem potreboval nekaj časa, da sem dojel, da nisem na dopustu, ampak na delu.« Dela v ladjedelnici, v obratu, ki jahte opremlja s pohištvom. »Italijanski dizajn je lep, vse drugo je malo manj bleščeče oziroma pohvalno. Pri delu so pogosto počasni, nezanesljivi in površni. Kljub temu je na koncu izdelek tak, kot mora biti. Ne le v dizajnu, Italijani znajo uživati tudi sicer, predvsem pa dobro jesti. So prijeten narod, a tuji jeziki jim ne ležijo. V angleščini in nemščini se z njimi ni mogoče najbolje sporazumevati. Italijani trdijo, da je italijanščina internacionalen jezik.« Potem ko se je med delom v Avstriji v domači

kraj vračal dnevno ali vsaj teden-sko, se je Marko s selitvijo v Italijo začel navajati na daljšo odsotnost od doma in družine. Sprva je bilo nekoliko mučno, vendar je kmalu spletel dobre prijateljske odnose s sodelavci in sestanovanci, s katerimi ne manjka smeha ob sprostitvi po intenzivnem delavniku. V središču mesta, ki ima okoli petindevetdeset tisoč prebivalcev, se z lahkoto najde lokal, kjer nastopajo glasbeniki.

Zakaj in kako do dela v tujini

Marko se strinja, da se dela danes v Sloveniji ne dobi enostavno, poleg tega pa tudi plačilo ni dovolj motivacijsko, da bi človeka spodbujalo k temu, da se čim bolj potruži. »Z zaposlitvijo v Sloveniji nimam veliko izkušenj. V Avstriji pa je ni bilo težko dobiti, pri čemer sem se trudil za čim boljše dosežke. To se mi je vedno tudi obrestovalo, saj so se mi na ta način odpirala vrata za nove dogodivščine in napredovanje. Naslednja država, kamor bom po vsej verjetnosti šel, bo na severu Evrope.« Za mlade ima prijateljski nasvet: »Začeti je treba na začetku in včasih se izplača iti pod svoje kriterije, se z delom na delovnem mestu čim bolj izkazati in dokazati, da si potem zares zaslužiš nove priložnosti in boljše položaj, ne pa sedeti na kavici in jamrati. Treba je biti delaven, in če si korekten, je tudi delodajalec korekten.« dodaja Marko in pravi, da do zdaj k sreči še ni imel slabe izkušnje.

Na kratko še o prostem času in prihodnosti

Stike z domačimi vzdržuje prek internetnih komunikacijskih kanalov in spletnih omrežij. Domov se navadno vrača enkrat mesečno, odvisno od tega, kje je. Prosti čas najraje preživi v družbi svojega dekleta, s katerim vedno najde kakšno zanimivo aktivnost, čas pa rad namenja tudi športu, raznim kulturnim dogodkom, prijateljem in psu. In kaj si želi v prihodnosti? »Nekoč bi rad izkušnje, ki jih v teh letih nabiram pri delu, združil z lastnimi idejami in kreativnostjo.«

Iztok Štefanec

Marko je ljubitelj športov, posebej všeč so mu tisti z več adrenalina.

Oste Bakal pri spomeniku trobentaču v središču Guče

Skupina gostov iz Pomurja, (od leve): Boki, Rajko, Matjaž K., Jovica, Mladen, Vojko, Darko, Roman, Slavica, Stanka, Matjaž S., Goca, avtor reportaže pa sem fotograf, se je nastanila pri prijazni družini Gordane in Mladena Milišića v bližini središča Guče.

Praznik ljubezni, prijateljstva, druženja in veselja

Guča – doživeti Dragačevski sabor trubačev in umreti!

Festival trobentačev vsako leto obišče tudi veliko mladih iz vse Evrope. In pravi so najpogosteje popivali kar na pločnikih in travnikih.

Trobentači, pevke in plesalke imajo najraje, če jim »stisneš« kakšnega tisočaka, kot to Mladen počne trebušni plesalki ...

Obiskovalci so pojedli največ odojkov, jagenjčkov, mesa z žara in svatbenega zelja.

Na največjem etnofestivalu na Balkanu in tudi širše se je tudi letos trlo ljubiteljev trobent in dobre kulinarike, med njimi veliko Slovencev in Pomurcev. To je moja in sploh prva reportaža za Pen s tega romanja na Balkan. Tja sem se odpravil s skupino prijateljev z radgonskega konca. Če že drži, da ni pravi musliman tisti, ki se vsaj enkrat ne udeleži hadža – tradicionalnega romanja v Meko, potem gotovo drži tudi, da ni pravi Srb, ki se nikoli ne udeleži »Dragačevskega sabora trubačev« v Guči. A ko se tega največjega etnofestivala na Balkanu in tudi širše udeležiš enkrat, enostavno ne moreš odnehati. Na stotisoče Srbov in tujcev z vsega sveta komaj čaka vroč avgust, ko spet »romajo« proti tej vasi z okoli 2500 prebivalcev na jugu srbske Šumadije. Po prepričanju mnogih, ki so se vsaj enkrat udeležili tega dogodka, je v Guči (najbližje večje mesto je Čačak) vsako leto najbolj nora »žurka« na Balkanu, ki mnogim pomeni enostavno »doživeti Gučo – in umreti«.

Dragačevski sabor med desetimi najpomembnejšimi svetovnimi dogodki

K sreči na letošnjem že 54. festivalu v Guči, vsaj po znanih podatkih, nihče ni umrl, doživeti pa je bilo ogromno. Tudi za tisoče Slovencev in Slovenk, ki običajno prednjačijo med obiskovalci iz tujine. Med njimi je bilo tudi več sto Prekmurcev in Prlekov, ki so se proti Guči odpravili individualno ali skupinsko. Guča je sicer »prestolnica trobente« že od leta 1961, ko je prvič potekal Dragačevski sabor trubačev in predstavlja enega izmed največjih in najbolj obiskanih glasbenih festivalov na svetu.

Res je sicer, da se gospodarska kriza in predvsem socialna stiska čutita tudi pri zabavi, saj je bil obisk nekoliko manjši kot pred štirimi leti, ko je obiskalo jubilejni 50. festival okoli 600 tisoč ljudi z vsega sveta. Letos je obiskalo Gučo okoli 450 tisoč ljubiteljev trobente in vsega, kar spada zraven. Da gre za nadvse

pomemben dogodek, potrjuje tudi dejstvo, da se je Dragačevski sabor trubačev znašel na spletni strani popularnega magazina »National Geographic« kot eden izmed desetih najpomembnejših dogodkov na svetu, ki jih je treba obiskati. In zato ne preseneča, da se je zgrnilo v mestce Guča med šestim in desetim avgustom zelo veliko glasbenikov, ki so s svojimi trobentami zabavali na stotisoče ljudi z vsega sveta. Guča je bila v tistih dneh prestolnica Srbije, kjer so bili vsi dobrodošli. Gostitelj letošnjega 54. festivala trobentačev je bil predsednik Združenja pisateljev Srbije Radomir Anđrić, ki je ob uradnemu odprtju, kateremu je med drugim sledilo odprtje razstave v Muzeju trobente, med drugim dejal, da »festival v Guči krepi prijateljstvo med narodi«, v nadaljevanju pa je poudaril: »To je največji praznik ljubezni, prijateljstva, druženja in veselja ob zvokih trobent. Upam, da bo trajal še mnogo let.« Župan Občine Lučani in predsednik festivalskega odbora Mladimir Sretenović pa je poudaril, da gre za manifestacijo, ki spada med največje in najlepše dogodke v Srbiji, od koder odnašajo obiskovalci v svet lepo sliko o Srbiji in njenih državljanih.

Na največjem trobentaškem druženju na Balkanu, kjer običajno sodeluje okoli 1.200 izvajalcev – trobentačev, je letos sodelovalo 1.080 glasbenikov, seveda pa je bilo tudi nekaj »ilegalcev«, ki jim je pomembno zaigrati v tem »trobentaškem kótlu«, ko se trobente slišijo na vsakem koraku od jutra do jutra. Prepletajo se takšne in drugačne zvrsti glasbe, uradna himna, ki so jo zaigrali ob odprtju manifestacije, ima naslov »Sa Ovčara i Kablara«, najbolj poslušana pesem pa je bila nedvomno neuradna himna »Guča, Guča«, katero je mimogrede pred nekaj leti zapisal in jo poje znan glasbenik Boki Manojović od Benedikta v Slovenskih goricah, ki se je letos v Gučo in nazaj peljal s skupino Pomurcev. Ta znameniti festival, ki ga vsako leto obišče veliko gostov iz Slovenije, od letos traja pet (doslej sedem) dni. V tem času je bilo v kraju, ki leži 25 kilometrov od mesta

Čačak in kakšnih 160 kilometrov od prestolnice Beograd, vse v znamenju trobentačev, za zabavo pa so skrbele tudi glasbene, folklorne in pevske skupine. Poleg omenjenega pevca Bokija je iz Slovenije nastopil tudi Ansambel pivo in čevapi iz Postojne, dogajanje v Guči 2014 pa se je končalo z mednarodnim tekmovanjem trobentačev. Ker velja priljubljeni etnofestival v Guči za največjo revijo ljudske trobentaške ustvarjalnosti, so izvedli tudi »domače« tekmovanja za prvo trobento Srbije.

Posebna gosta sta bila, poleg številnih izmed najboljših trobentačev sveta, pevca Ceca Ražnjatović in Miroslav Ilić, ki sta nastopala humanitarno. Vsesplošen vrvež v Guči, ko praktično ne moreš mimo trobentačev in razigranih obiskovalcev, še dodatno »znori«, ko se na katerem izmed osrednjih prizorišč pojavi kakšen srbski zvezdnik, in za Srbijo sta Ceca Ražnjatović in Miroslav Ilić dva izmed največjih zvezdnikov ...

Organizatorji festivala še posebej poudarjajo, da v Guči ni nikakršnih vstopnic, saj je skoraj vse brezplačno, razen večjih koncertov. Plačati je treba tudi parkirnine, in to že nekaj kilometrov pred vhodom v vas.

Prvi festival trobentačev v Guči je trajal le en dan, spremljalo pa ga je le nekaj sto ljubiteljev glasbe. V do-brega pol stoletja se je festival razvil v pravo gibanje, ko glasbo prepleta z veselim druženjem povprečno letno okoli pol milijona ljudi z vsega sveta. Letos so tako obiskovalci prišli tudi iz Maroka, Avstralije, Nove Zelandije, Brazilije, Konga, ZDA, Švice, Francije, Italije, Turčije, Bolgarije, Švedske, Argentine, Norveške, Islandije in seveda tradicionalno iz držav »bivše Juge«. Gučo naj bi po izračunih organizatorjev, ki resnično skrbijo za vse, do zdaj obiskalo najmanj 17 milijonov ljudi iz 85 držav, medtem ko se je tekmovanja udeležilo 1.100 orkestrorov z najmanj 12.000 trobentači.

Guča je doživeti tudi zaradi gostoljubja

Kljub takšni gneči in velikanskem obisku v Guči, kjer se med festiva-

lom spi je na stotine hektolitrov piva in drugih pijač ter poje več kot 2000 pečeni odojki in jagenčkov in na tisoče ton drugih vrst mesa, predvsem pa »svatbenega zelja«, skoraj ni kršitev javnega reda in miru. Stotine policistov in redarjev pač naredijo svoje. Svoje pa so vsako jutro, še pred zoro, ko so nekateri še ležali na pločnikih in travnikih, morali opraviti predvsem komunalni delavci, ki so odstranili na tone takšnih in drugačnih odpadkov, največ pločevink in plastenk ... Hrana in pijača so sicer bili po zelo dostopnih cenah, tudi za naše razmere. Še ceneje pa je ob poti do Guče.

Torej, tudi če držijo nevoščljivi komentarji posameznikov, da je »Guča navadno komercialno rajanje, namenjeno turistom, in da je dogajanje tam že davno izgubilo tisto prvinsko ...«, je več kot jasno, da Srbi vedo, kako se temu streže. Vsi tisti, ki s(m)o bili v Srbiji, vemo, da tam ljudje znajo živeti, se znajo veseliti, med seboj se družijo in si pomagajo, z odprtimi rokami sprejmejo vsakega gosta, še zlasti radi imajo Slovence. Še lastno posteljo bodo odstopili tistih pet ali šest dni trajanja trobentaškega festivala ... Skratka, za mnoge je Guča nekaj najlepšega, kar lahko doživijo!

Vlomilci so izpraznili pomurski kombi

Kar neprijeten konec sicer prijetelega in zanimivega potovanja po Srbiji je doživela skupina devetih slovenskih državljanov iz Pomurja. Potem ko so štiri dni »žurali« na 54. Dragačevskem saboru trubačev 2014 v Guči na jugu Srbije, so se

»Le« 31 čezmerno pijanih

Ob dejstvu, da se na srbskih prometnicah nenehno dogajajo hude prometne nesreče z desetimi in stotinami mrtvih, so tamkajšnji policisti še posebej spremljali letošnjo trobentaško prireditev v Guči. Posebej na gosto so »pokrivali« srbsko cesto smrti, »ibarsko magistralo«, ter tudi druge poti proti Guči, zlasti v smeri Čačka. Tam je alkoholiziranost moral preizkusiti tudi naš voznik Matjaž, kateremu je pokazalo 0,00 promila. Policisti so bili sicer zelo strogi, a tudi korektni in vljudni. Ves čas dogajanja so iz prometa izključili 298 pijanih voznikov, »le« 31 pa jih je bilo pridržanih do iztreznitve, so sporočili s PU Čačak. Sicer pa so policisti kontrolirali natanko 7.686 vozil in odkrili 877 prekrškov, za kar so večinoma izrečene denarne kazni, nekaj pa so jih prijavili sodniku za prekrške. Zgodile pa so se samo tri prometne nesreče, v katerih sta dve osebi lažje telesno poškodovani.

Na področju premoženjske kriminalitete so policisti ves čas prireditve obravnavali »le« 20 kaznivih dejanj, od tega 12 premoženjskih in osem povezanih s prepovedanimi drogami. Prav tako je težko verjeti, da so na takšnem dogodku in s toliko ljudmi policisti obravnavali eno samo kršitev javnega reda in miru. Posebej zanimivo je, da so domačini v Guči v tednu dni prijavili bivanje le 557 tujih državljanov, čeprav jih je bilo po drugih podatkih najmanj sto tisoč. Torej cvete tudi sivi trg ...

zadnji dan ustavili v prestolnici Beograd, kjer so prespali. Čeprav so bili še ob polnoči v svojem kombiju, parkiranem na javnem in tudi razsvetljenem parkirišču v središču Beograda, jih je zjutraj čakalo neprijetno presenečanje. Nepripravili so namreč razbili zadnje steklo kombija in odnesli praktično vse, kar je bilo uporabno, le zaboj radenske in hladilno torbo so pustili.

Z vlomilci so odšli tudi vsi spominki in druga darila, ki so jih popotniki iz Pomurja kupili zase in za svoje najdražje v Guči. Poleg tega

so imeli nekateri tudi nekaj drugih večjih in tudi dražjih predmetov, nekateri so ostali brez celotne osebne prtljage z umazanim spodnjim perilom, majicami, hlačami in obutvijo vred. Še posebej lahko žaluje znan glasbenik Boki iz Benedikta, ki je bil zvezdnik v Guči, kjer ga praktično vsi poznajo, saj se je njegova pesem Guča, Guča prijela kot prava himna dogajanja v tem najbolj »trobentaškem kraju« na svetu. Med drugim so mu ukradli okoli 200 CD-jev, v oblačilih tudi nekaj denarja, na srečo pa so mu pustili narodno nošo, ki je, kot nam je sam povedal, zelo dragocena.

Neprijetno presenečeni so bili slovenski državljanji, ko so zjutraj poklicali policijo in prijavili dogodek. Policisti sploh niso hoteli priti na kraj dogodka, temveč se je voznik kombija moral odpeljati na Policijsko postajo Novi Beograd, kjer so sprejeli prijavo in izdali potrdilo o vlamu in škodi za zavarovalnico. Policist je dejal le, da se pač v Beogradu pripeti veliko vlovov, ob nedeljah pa je v službi malo policistov. Kljub temu je na potrdilo zapisal, da se je ogleda

Naslovi v Zagužnje, Gučo, Požego in Užice

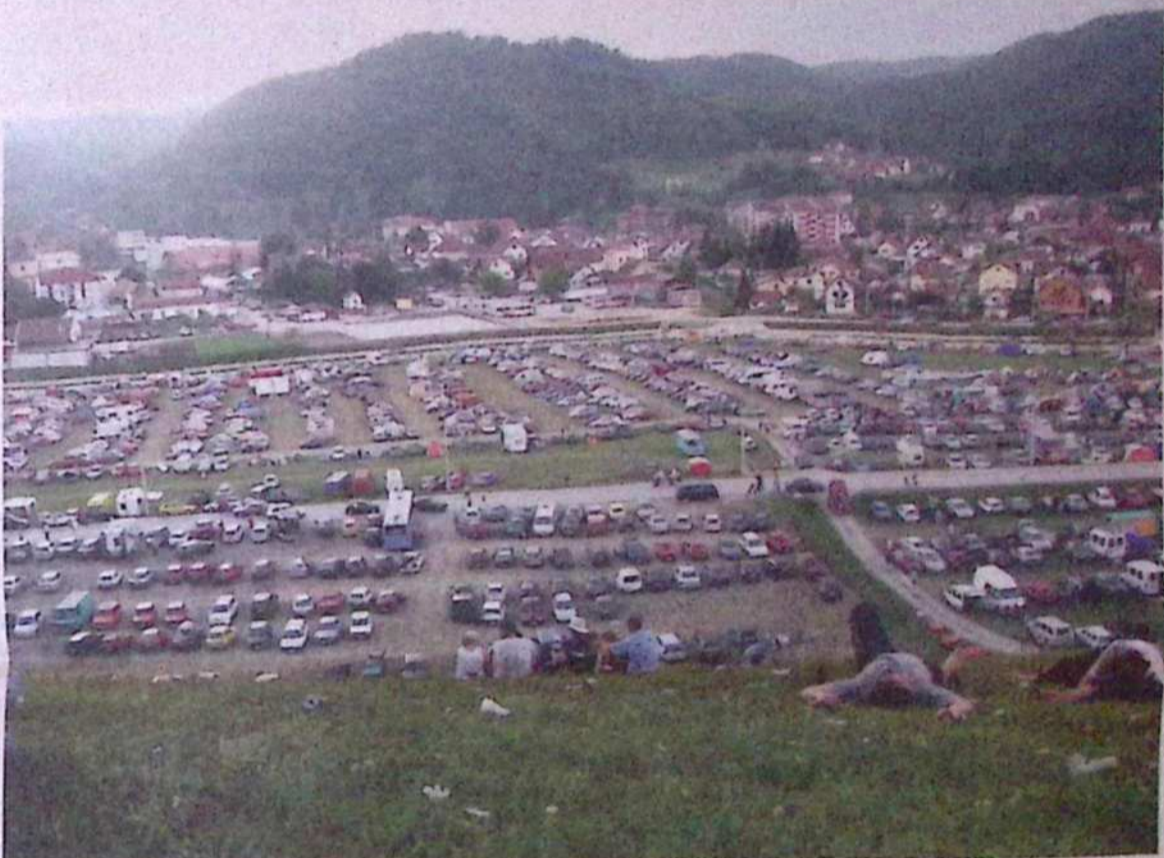
Ob koncu 54. prireditve trobentačev v Guči so razglasili tudi najboljše. Tako je postal najboljši trobentač Saša Krstić iz Zagužanja, nagrada publike »zlatna truba« je pripadla Goranu Rankoviću iz Guče, najboljši je orkester Dejana Jevdića iz Požege, najbolj izvirno muziciranje pa je prikazal Ivan Jovanović iz Užica.

udeležil, ker je pač pisal v cirilici in voznik Matjaž ni natančno prebral listine, ki jo je prevzel.

Ob vsem tem je dobro vsaj to, da so imeli vsi potniki osebne dokumente pri sebi, tako da ni bilo treba posredovati na veleposlaništvu Republike Slovenije v Beogradu in pri gospodu Milanu Predanu, ki je v družbi predstavnikov drugih veleposlaništev na povabilo zunanega ministra in prvega podpredsednika Vlade Republike Srbije Ivica Dačića tudi obiskal prireditev trobentačev in koncert popularne pevke Cece Ražnjatović v Guči.

Gibanje po prizorišču je predvsem zvečer in ponoči omejeno in se v gneči težko prebijaš. Zato je najbolje, če imaš v roki kaj za odzejanje, kot so imeli Pomurci v enotnih modrih majicah.

V Guči ni nobenih vstopnin, le parkiranje se plača. Poleg več sto avtobusov in kombijev je prišlo vsak dan v Gučo tudi veliko osebnih avtomobilov.

Svetovna prestolnica trobente je gostila kar 1080 nastopajočih trobentačev.

Slovenski trobentači iz Postojne so poželi glasno aplavze.

Guča je resnično ena in edina.

V Guči skrbijo tudi za ohranjanje kulturne in zgodovinske dediščine, v tem primeru narodnih noš.

KLAVDIJA ZVER (1990)

... ime že, kaj pa priimek? Če gre sklepati po njem, potem je Renkovčanka bolj zverinica. Najbrž se ji še zdaj zgodi, da mora ob naročanju pijače pokazati osebno izkaznico. Toda ne pozabite, saj veste, v kakšnih stekleničkah je strup. Ne, ni strupena, ji pa jezik dobro teče. Ko se je zavedela, da jo uk umetnostne zgodovine bolj utruja kot ne, in se je odločila za novinarstvo, je njen značaj brž privrel na površje. Pravi, da stroka od nje zahteva agilnost, živahnost in obvladovanje dinamike, to pa ji je pisano na kožo. Poleti se je preizkusila kot praktikantka na Murskem valu in pravi, da bi izkušnjo takoj ponovila.

1. Predstavi ga.

Je stil mlade Prekmurke, ki živi v Ljubljani, za konec tedna pa se vrača v Prekmurje. Uživam v dobri družbi s sebi podobnimi ljudmi. Trudim se gledati na življenje s pozitivne strani, tudi ko mi ne gre vse po željah in načrtih. Veliko mi pomenijo prava prijateljstva in družina, v življenju pa poskušam uživati in se izogibati stresu, čeprav se ta iz leta v leto vedno večkrat vtihotapi vanj.

2. Se ti mladostne sanje o poklicni karieri uresničujejo?

Mladostne sanje so bile samo sanje, se pa vsekakor uresničujejo malo manj mladostniške sanje.

3. Kaj bereš, poslušаш, gledaš ...

Berem vse, kar me pritegne, od knjig do člankov iz revij in jutranjega časopisja. Nazadnje sem prebrala knjigo o Gali, Dalijevi ženi. Poslušam več različne glasbe, odvisno od razpoloženja, zadnje čase pa večinoma radio. V zadnjem letu sem gledala večinoma serije, z veseljem pa si ogledam tudi kakšen dober in zahtevnejši film.

4. Kako preneseš zmago in kako sprejemaš poraz?

Zmago prenesem, seveda, z zadovoljstvom, poraz pa poskušam čim hitreje pozabiti in ga spremeniti v uspeh. Sem se pa iz dosedanjih porazov več naučila kot iz zmag in pridobila več življenjskih izkušenj.

5. Kdo so tvoji prijatelji in kako neguješ odnose z njimi?

Rada se družim, imam veliko družbo, vendar imam tesnih prijateljev malo, saj najtesnejših odnosov ne morem vzdrževati z mnogimi. S prijatelji se družim ob kavicah in pijačah, z veseljem pa grem tudi na kakšen dober žur s svojo družbo.

6. Petkrat najljubše?

- Barva: zelena.
- Dan v tednu: petek.
- Blagovna znamka: Nutella.
- Pijača: kava.
- Cvet: marjetica.

7. Se ti zdi podoba Tarzana, opičjega dečka, brez brade resnična in primerna?

Iz knjig iz otroštva se ga spominjam brez brade, da. Trenutno pa si ga ne predstavljam brez brade.

8. Tvoje sanjske počitnice in tvoje še neuresničeno potovanje?

Sanjske počitnice so na neki način vsake. Glede počitnic sem zadovoljna že, da sta dobra družba in neomenjen spanec. Neuresničenih potovanj je več, saj se želje hitro spreminjajo. V tem trenutku bi to bil »road trip«. Po Evropi mogoče.

9. Pregovor pravi, da prva ljubezen nikoli ne zarjavi ...

Mogoče res ne zarjavi, se pa pozabi.

10. Tekmovalka v sinhronem plavanju se utaplja. Bi morale podobno storiti tudi druge tekmovalke v ekipi, da bi ostale sinhronizirane?

Da, seveda (smeh).

MOJ STIL

ANDI GAL (1993)

... zgovoren Lendavčan ni eden od tistih, ki komaj čakajo, da uidejo iz domačega v »bele« kraje. Sam se redno in resno vrača. Študij fizike je najbrž logična posledica okoliščin, v katerih se je znašel. Ta ga je zanimala že v srednji šoli, ker, kot pravi, mu je vseč, saj se stvari vedno izidejo. Prosti čas popolnoma posveti glasbi na takšen ali drugačen način v Mladinsko kulturnem inkubatorju Mansarda kot ozvočevalec in tehnik ali poprime za kitaro v skupini L'amour Fou ter zabava zbrano družčino. S kolegi študenti, kot se spodobi njegovemu krajevnemu poreklu, rad kuha bograč, a se boji, da mu bo letos to na način, kot si želi s stanovskimi kolegi in kolegicami, onemogočeno.

1. Predstavi ga.

»Keep it simple«, pa ne se preveč sekirati. Vse bo »zrihtano«.

2. Se ti mladostne sanje o poklicni karieri uresničujejo?

Za zdaj še. Upajmo, da se bo tako tudi nadaljevalo.

3. Kaj bereš, poslušаш, gledaš ...

Od naštetih največ poslušam, in sicer glasbo s poudarkom na roku, metalu, bluzu. Rad pogledam kakšen dober film. Berem pa ne preveč, vsaj knjig ne.

4. Kako preneseš zmago in kako sprejemaš poraz?

Zmage običajno vsi dobro prenesemo, se mi zdi. Iz porazov pa se skušam kaj naučiti, saj če odneseš kaj od njih, dobro šolo za v prihodnje, to ni le poraz, ampak tudi delna zmaga. Treba je le ohraniti mirno glavo.

5. Kdo so tvoji prijatelji in kako neguješ odnose z njimi?

Všeč so mi odkriti ljudje. S prijatelji si velikokrat povemo ne preveč lepe stvari naravnost v obraz, ampak na ta način se zamere ne kopicijo. Mislim, da to koristi dolgoročnemu odnosu.

6. Petkrat najljubše?

- Barva: črna.
- Dan v tednu: petek.
- Blagovna znamka: Marshall.
- Pijača: Schweppes Bitter Lemon, razredčen z vodo in kockami ledu.
- Cvet: vrtnica.

7. Se ti zdi podoba Tarzana, opičjega dečka, brez brade resnična in primerna?

Seveda! Ne vidim razloga, zakaj se opičji deček, ki zna govoriti, ne bi znal tudi briti (smeh).

8. Tvoje sanjske počitnice in tvoje še neuresničeno potovanje?

Vse počitnice so lepe in dobre, treba jih samo »fajn« izkoristiti. Moje neuresničeno potovanje pa je potovanje v preteklost. Mislim, da se ne bo kmalu uresničilo (smeh).

9. Pregovor pravi, da prva ljubezen nikoli ne zarjavi ...

Če se obnese, se obnese, če pa ne, pa pač ne, izpuhti. Vsaka ljubezen je pozitivna. Rja ima negativen prizvok, zato se ne strinjam.

10. Tekmovalka v sinhronem plavanju se utaplja. Bi morale podobno storiti tudi druge tekmovalke v ekipi, da bi ostale sinhronizirane?

Utopljanje je samo taktična poteza. Za šov. Sinhrono plavanje pa je šov, torej da.

Odprta kuhinja: slivova pita iz francoske kuhinje

Spoznal je Nathalie...

Boštjan Škafar in Nathalie Goerin, oba sta stara 35 let, on Prekmurac iz Lipe, ona Francozinja iz Bretanje, skupaj pa živita v francoskem mestu Valence. Nathalie je prišla po študiju agronomske ekonomike leta 2005 kot prostovoljka delat v murskosoboško društvo Mozaik, kjer je prvi dan spoznala takrat tam zaposlenega Boštjana, po poklicu agronoma. Nathalie je sicer govorila srbohrvaščino, ki se je je učila na fakulteti, a med njima je bilo več kot le besede – iskrica med njima se je takoj vžgala. Boštjan se je pred tremi leti preselil v Francijo, se naučil francoščine in se zaposlil kot delovodja v vinogradu. Zgovorna Nathalie, ki dela na francoskem ministrstvu za kmetijstvo, je povedala, da je najsrečnejša zato, ker je spoznala Prekmurca Boštjana, s katerim se bo poročila.

Nathalie je opisala francosko kuhinjo

Francoska kuhinja slovi kot ena najboljših na svetu. Sloves si je pridobila s številnimi specialitetami, ki jih ljudje po vsem svetu z užitek jedo. Kuhanje in uživanje v hrani sta pomembna dela francoske kulture. Francozom prehranjevanje ne pomeni samo zadovoljevanja osnovnih življenjskih potreb, temveč je hrana za njih obred, užitek in pravi družabni dogodek, za katerega si vzamejo vsaj eno uro časa. Praviloma je francoski obrok sestavljen iz treh jedi: predjedi (lahko je tudi juha), glavne jedi ter sira in/ali sladice. Ob hrani si Francozi pogosto privoščijo tudi kozarček dobrega vina.

Zaradi velikosti države in geografske raznolikosti je francoska kuhinja zelo pestra. Skorajda vsaka francoska pokrajina ima svojo kulinarčno specialiteto, po kateri je dobro znana.

Tako na primer pokrajina Šampanja slovi po šampanjcu in divjačinskih jedeh, za obalne pokrajine so značilne ribje in morske jedi (kot je na primer bouillabaisse ali solata Nicoise). Provansa je znana po odličnem oljčnem olju ter zelenjavnih jedeh (na primer ratatouille) in sladicah. Bretanja, od koder prihaja Nathalie, pa je znana po jedeh iz ajdove moke, slanem maslu ter veliko sadja in zelenjave.

Za Pen je pripravila sladico.

Slivova pita (Tarte aux prunes)

Sestavine za krhko testo: 200 g moke, 100 g masla, ¼ skodelice vode, malo soli.

Prilava testa

1. V posodo damo moko, sol in s prsti nadrobimo maslo.
2. Dodajamo vodo.
3. Z dlanmi zamesimo testo in oblikujemo v kroglo. Pustimo, da stoji pol ure.

*Ne mesimo predolgo, ker se lahko maslo preveč raztopi in se potem testo lepi.

Sestavine za pito: krhko testo, 1 kg sliv, malo masla za kalup, 100 g sladkorja, 2 žlici moke, 3 jajca, 200 ml kisle smetane.

Prilava pite

Boštjan in Nathalie, slovensko-francoska ljubezen. Pred seboj imata dve vrsti pite. Ena je polita z zmesjo kisle smetane, jajca, moke in sladkorja, druga pa posuta z zmesjo moke in sladkorja. V kuhinji so bile slovenske sestavine, slive iz Škafarjevega sadovnjaka, pita pa po francoskem receptu, ki jo je pripravila temperamentna in nasmejana Francozinja.

1. Pečico segrejemo na 180 stopinj Celzija.

2. Testo razvaljamo in damo v namažan pekač (premažemo z maslom in potresemo z moko, da se testo ne bi oprijemalo pekača) ter popikamo z vilicami, da se med peko ne bi dvigovalo. Testo damo v pekač tako, da pokrijemo tudi robove pekača.

3. Slive narežemo na polovice, odstranimo koščice in razporedimo po testu.

4. Umešamo jajce s sladkorjem, moko, kislom smetano in vrečko vaniljevega sladkorja.

5. Polijemo po slivah in pečemo 30 minut.

Ni potrebno, da na koncu polijemo z maso iz kisle smetane, moke, jajc in sladkorja. Pite se lahko lotimo tako, da po testu potresemo zmes, ki jo pripravimo iz 2-3 žlic moke in 2-3 žlic sladkorja. To potresemo po testu in na to položimo polovice sliv. Na koncu potresemo s kristalnim

sladkorjem in damo v ogreto pečico. Ko je pečeno, lahko potresemo s sladkornim prahom.

*Pito na ta način lahko pripravimo iz jabolka, borovnic, marelic, hrušk, brusnic ali malin.

**Slivova pita je najbolj priljubljena v Strasbourgu in okolici, saj tam raste največ sliv.

***V Franciji poznajo več kot 400 vrst sliv.

Bojan Zdravec

Domači vrt

Matejin paradíž na koncu vasi

Vrt, odprt in brez pregrad, ograj in visokih živih mej, mimoidoče začara, prečudovit pa je tudi pogled na zanimivo hiško s kritino iz trstike in veliko travnato parcelo z bogato zasajenimi cvetličnimi gredami, ki vabijo, da se sprehodite med njimi. Modrina posajenih trajnic verben (sporiš) lepša skoraj celotno gredo ob vhodu – vse do jarka in po njem. Ni čudno, da jo nekateri opevajo kot najlepšo rastlino. Je hitro rastoča trajnica z grozdi modre barve. Cveti vse poletje do jeseni ter privablja koristne žuželke, metulje

in čebele. Lastnica pravi, da postaja invazivna rastlina, zato jo omejuje in podarja.

Mateja, doma iz Celja, je že od nekdaj sanjala o takšni hiški. Veliko parcel si je ogledala, a najljubša ji je bila prav ta v Nedelici. Združila je osem parcel. Kot pravi, vrt ni dokončan, ima še veliko idej in sadi rastline, ki potrebujejo malo vzdrževanja. Čeprav lastniki pri ustvarjanju vrtov sadijo najrazličnejše zlahtne rastline, se je Mateja odločila za večino rastlin, ki so samosevci. Na parceli, ki meri 13.000 kvadratnih me-

Strokovni nasvet

Pravi čas za presajanje trajnic

Mesec september je pravi čas za presajanje trajnic. Dobro je, da jih posadimo v začetku septembra, saj se do zime dobro ukoreninijo. Velikokrat imamo presežek nekaterih trajnic, zato jih ponudimo ljubiteljem cvetja, da si jih posadijo v svojo zbirko. To so na primer plahitica, hermelika, ameriški slamnik, razne trave, hoste, astre. Ne pozabimo na obrezovanje živih mej.

Verbena (sporiš) je hitro rastoča trajnica, ki jo nekateri opevajo kot najlepšo rastlino. Na Matejinem vrtu je že kot invazivna rastlina.

Da so barviti prizori v enakih niansah zanimivi, so zaslužne trajnice: ameriški slamnik, peroskia, rman, sporiš, gaura, kozmoja, konjska griva ...

trov, se opazi lastničina zbirateljska strast, vendar je vse ubrano umeščeno v njen vrt. Vse rastline so izpostavljene močnemu soncu na južni legi, zato zasaja strukturne rastline, ki bodo zadrževale vetrove, in obenem marsikatero rastlino obvarovale pozebe.

Lastnica je z veliko prefinjenostjo in občutkom umestila barve in oblike cvetov sorodnih trajnic. Bogato cvetenje je razpotegnjeno od zgodnjega poletja do pozne jeseni. Najrazličnejše oblike cvetov zanimivo dopolnjujejo tudi različno obarvane trave, plamenke ... Na zunanem sicer ograjenem robu parcele proti njivskim površinam so na gredici posajene najrazličnejše trajnice: gaura, ki dobro prezimi in se zgodaj spomladi le poreže, perovskia, plahitica, tudi drobnocvetna vrtnica, latasta hortenzija, razni dreni, veliko ameriških slamnikov, sporiš, konjska griva, zlata rozga, milnica in mnogo drugih neobčutljivih trajnic.

Dominantna rastlina na parceli je sporiš. Vsepovsod je. Ob sprehodu po vrtu Mateja opiše vsako rastlino. Je res njihova velika poznavalka. Njena

osnovna dejavnost so sicer finance, vendar ima tudi angleške krajinarje na »dlni«, predvsem sta to Tom Stuart-Smith, nagrajenec vrtov Chelsea 2008, in Piet Oudolf. Tudi po njuni zaslugi je njen vrt zanimiv, estetski, prepoznaven, za nekatere neobičajen z umetniškim navdihom v intenzivni modri, ki prehaja v lila in rahlo rožnato barvo. Zdaj mu želi dodati še nekaj več rdeče barve. Z iglavci pa nima najboljših izkušenj. Ne preživijo, pravi, zato jih ima zelo malo. Njeno nenapisano pravilo je, da morajo rastline pri njej uspevati brez zalivanja.

Da je njen vrt tako poseben in neponovljiv, imajo precej zaslug tudi geni. Njena mama je v Celju že dobila priznanje za najlepše urejen vrt.

Matejin vrt nas s svojo podobo in njenim značajem popolnoma očara in izzove razmislek o pametni zasadi, ki omogoča, da uživamo z manj dela. Nedokončani želji je poleg ureditve terase in ribnika še in še, idej pa tudi.

Olga Varga

Nataša Juhnov

Rodil sem se 29. 1. 1982 v Murski Soboti Ročetu Milanu in mami Nadi, rojeni Bunderl. Sprva smo živeli na Kapelskem Vrhu, od koder smo se leta 1988 preselili v Veržej. Po končani osnovni šoli v domačem Veržeju in klasični gimnaziji, ki sem jo obiskoval v Ljutomeru, sem leta 2007 diplomiral na Fakulteti za matematiko in fiziko, Oddelku za fiziko, smer Meteorologija, in si pridobil naziv univerzitetni diplomirani meteorolog. Trenutno sem prek projektne naloge zaposlen kot raziskovalec na Fakulteti za matematiko in fiziko v Ljubljani.

V času absolventskega staža sem aktivno sodeloval v različnih društvih v domačem kraju, saj prej zaradi zahtevnosti študija za tovrstne dejavnosti ni bilo časa. Za nekaj let sem se pridružil gasilskim vrstam PGD Veržej, kot zvest član Kulturnega društva Slavka Osterca Veržej pa sem se spet poskušal na odrskih deskah kot igralec v veseligrji in raznih skečih, recitator, povezovalc, imel pa sem tudi kar nekaj monologov s hudomušno tematiko.

Prvič sem zaplul v folklorne vode ob koncu leta 2005, ko sem se za kratek čas pridružil starejši folklorni skupini iz Veržeja. Nekoliko kasneje sem sodeloval pri ustanovitvi folklorne skupine Leščeček, ki je imela svoj prvi informativni sestanek 26. decembra 2006. Takrat se nas je zbralo kar nekaj mladih, predvsem dijakov in študentov, ki smo medse povabili Alenko Belec, ki je prevzela vlogo umetniške vodje naše skupine. Od tistega dne petkove večere mladi iz Veržeja in okolice preživljamo na odru Kulturnega doma Veržej pod okriljem Kulturnega društva Slavka Osterca Veržej.

Od leta 2009 naprej sem član vokalne skupine Leščeček, katere glavna naloga je ohranjanje in poustvarjanje slovenskega (predvsem prleškega) pevskega ljudskega izročila. Vloga vokalne skupine se najlepše zrcali v projektu »Te je luštno blo«, v okviru katerega smo zbrali ljudske pesmi, ki so jih nekoč prepevali na tem območju in vsebujejo predvsem prleško izrazoslovje. Ob

To je on

Zgodba z naslovnice

TAK SMO

FČOSIH

FOTOGRAFIJA DANILO IVANČIČ

koncu projekta je tako nastala zgoščenka s spremno knjigo, kar bo lep spomin našim generacijam in vsem zanamcem.

Po petih letih plesanja pri FS Leščeček sem leta 2012 od Alenke prevzel taktirko umetniškega vodje. Od leta 2007 sem tudi član Akademije folklorne skupine France Marolt.

V sezoni 2012/2013 sem uspešno končal seminar za vodje odraslih folklornih skupin, letos pa sem postal tudi strokovni spremljevalec srečanju odraslih folklornih skupin.

Folklorna skupina Leščeček je dosegla v sorazmerno kratki zgodovini svojega delovanja zavirljive uspehe. Lani nam je podelila strokovna komisija Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti za plesno postavitev »Kak je hlopec deklo sika« zlato

priznanje za kakovostno delo skupine, letos pa smo za plesni splet »Mlad'ga fanta pod odejo« prejeli tudi zlato priznanje za dovršeno postavitev in izvedbo.

Slovensko pesem in ples smo ponesli tudi v kraje zunaj naših mej. Govorili smo na Škotskem, v Nemčiji, Avstriji in na Hrvaškem, konec avgusta pa bomo v daljni Arhavi ob Črnem morju v Turčiji.

Ne vem, kdaj in kako se je začelo, ljubezen do plesa in petja je bila in je nekako samoumevna in globoko zasidrana v meni vedno in povsod. Že v osnovni šoli sem obiskoval plesne tečaje, kjer sem se učil standardne in latinskoameriške plesne. Plesno znanje seveda ne pomeni nič, če ga vedno znova ne osvežujemo in utrjujemo. Veselice in razni družabni dogodki so kot nalašč primerni za vadbo v naših krajih

Marko Rus

Umetniški vodja folklorne skupine Leščeček

najbolj razširjenih plesov: polke, valčke in foksotrota.

Bralec se na tem mestu verjetno sprašuje, kakšno zvezo pa sploh ima npr. foksotrota s folklornimi plesmi. Odgovor najdemo v širini poznavanja stilno in oblikovno različnih plesnih prvin, saj gre pri plesu predvsem za obvladovanje težišča v prostoru in času. Po domače povedano: tisti, ki pozna veliko različnih plesov, je veliko bolj dojemljiv za učenje novih plesnih korakov, hkrati pa lažje utrdi in izboljša že naučene plesne elemente.

Zato me ne čudi, da sem se nekako našel v folklorni skupini Leščeček, ki združuje vselej do plesa in petja z željo po odkrivanju novih stvari in, to pa je najpomembnejše, ljubeznijo do rodne grude. Začetna želja po druženju je namreč kar hitro prerasla

v željo po ohranjanju plesnega in pevskega ljudskega izročila. Na ta način vedno znova odkrivam tisto pristno povezavo z našimi vrliimi predniki, ki so živeli bogato in raznoliko na vseh ravneh bivanja in doživljanja.

Udeleževanje v folklorni skupini Leščeček je zame neprecenljiv dar, vlogo v njej pa je treba skrbno negovati in neprestano nadgrajevati. Kot plesalec in kot vodja skupine sem poleg strokovnega znanja pridobil tudi ogromno izkušenj v delu z mladimi, ki so me skovale v zrelejšo osebo. Razvil sem dobršno mero potrpljenja in spoznal, da se dobre stvari gradijo počasi in da se cilji ne dosežejo čez noč. Srčnost in vztrajnost ter zaupanje vase in v člane skupine pa so tiste vrline, ki te ženejo naprej in ti pomagajo vstati tudi v najtežjih trenutkih. Neskončno sem hvaležen moji Evi, ki mi je ves ta čas stala ob strani in me vedno znova bodrila, da sem se lahko lažje spoprijemal s folklornimi izzivi, ki so mi vzeli kar precej prostega časa in energije. Hvala tudi staršema in sorodnikom za vso podporo in pomoč.

Leščečki nismo le skupina nadobudnih mladostnikov, ki se rada družijo, ampak smo velika družina, ki si poskušamo povedati, kar čutimo, ki si stojimo ob strani in ki si včasih gremo tudi na živce. Zato mi je še posebej težko pisati o stvareh v prvi osebi ednine, saj je za uspeh skupine zaslužen vsak član, ki se je odločil, da bo kar nekaj prostega časa namenil vajam in nastopom folklorne skupine Leščeček.

In kako naprej? Tako kot smo delali do zdaj. Ne bomo počivali na lahorikah, čakajo nas novi izzivi, novi prijemi. Naša vloga ostaja jasna: prenašati bogato življenje naših prednikov v obliki plesa in petja prek odra na občinstvo in ga do neke mere živeti tudi sicer! Življenje, polno nabitih čustev, človeške modrosti, čutenja, hudomušnosti, težkega dela, iskrenega smeha, žalostnih trenutkov, neizgovorjenih besed, življenjskih resnic, sobivanja z naravo in življenjem, osebnostnega zorenja, čiste ljubezni...

Zgodbe, ki jih piše življenje Evgen Podlesek

Oste Bakal

Jeni – prekmurski ambasador v Radgoni

Upokojeni Radgončan Evgen Podlesek, rojen v Nemčavcih pri Murski Soboti, je nadvse zanimiva osebnost – Kako je konstruktor, prodajni referent, nogometaš, natak, kuhar, ribič, frizer, humorist ... s soimenjakom prof. Evgenom Titanom gradil vaško igrišče

Čeprav je med nami veliko pridnih in na različnih področjih dejavnih ter s tem za širšo javnost zanimivih ljudi, ki so v svojem življenju veliko naredili, a so še vedno aktivni, imamo pogosto težave, kako takšne ljudi predstaviti širši javnosti. K sreči občasno naletimo tudi na takšne, ki se ne skrivajo pred tistim, kar so v življenju naredili, in med te spada tudi znan Radgončan Evgen Podlesek, ki je rojen v Nemčavcih pri Murski Soboti, kjer je tudi preživel otroštvo in mladost. Osrednja in najbolj plodna leta življenja je Jeni, kot ga imenujejo znanci in prijatelji, katerih je zelo veliko, preživel v Gornji Radgoni. Sam se ima za Pomurca, čeprav ga srce vseeno vleče na prekmursko stran, in zato je ob vseh svojih poklicnih in ljubiteljskih dejavnostih, ki jih je opravljal in še opravlja, nekakšen ambasador Prekmurja v Radgoni. Tudi danes, čeprav je že devet let v zaslužnem pokoju, Evgen nikoli ne miruje. Še vedno se ukvarja, predvsem za dušo, z marsičim, kar mu krajša čas, in zato ob pogledu nanj le redki lahko rečejo, da gre za možakarja, ki se bliža sedmemu križu.

Ob dve leti starejšem bratu Stefanu se je Evgen staršema, gosposinj Tereziji in opekarniškem delavcu Stefanu, rodil v nič kaj prijetnem času tik po drugi svetovni vojni. Da je imel težko otroštvo, ni treba poudarjati, saj se tega še posebej zavedajo tisti, ki so živeli v tistem času informatorja in obnove države. Zrasel je v poštenega in pridnega možakarja, ki ga poznajo mnogi Prekmurci, Štajerci, Slovenci, tudi zunaj naše države ima veliko prijateljev, katere je pridobil kot nogometaš in terenski prodajni referent. Po končani osnovni šoli

Ena izmed največjih Evgenovih ljubezni je namakanje trnka v pomurskih ribnikih in mlakah. In čeprav pogosto zmaguje na različnih tekmovanjih, je najraje, če upleni kakšno lepo ribo, kot je dobrih šest kilogramov težek amur, ki ga je nedavno ujel v ribniku v Podgradu.

v Murski Soboti, ko je moral veliko pomagati tudi na kmetiji, kjer so vse obdelovali ročno in s kravami, je kot vajenec bliska končal izobraževanje na Centru poklicnih Sol Murska Soboti. Tudi prva redna zaposlitev, ki je trajala osem let, vmes je bil dve leti pri vojaki v Nišu, je bila v Blisku. V želji po napredovanju se je leta 1973 zaposlil v takratnem pomurskem velikanu Avtoradgoni kot konstruktor, kjer je ob delu dodatno študiral in se izpopolnjeval. Pozneje je kot komercialist veliko delal po nekdanji SFRI

Evgen si v mladosti ni mogel privoščiti motocikla, čeprav bi ga podobno kot sedanja mladina zelo rad imel. Zato se je občasno popeljal s prijateljevo hondo, ki si jo je ta kupil med delom v Nemčiji.

in nekatera prijateljstva iz tistega časa še vedno živijo. Po osamosvojitvi Slovenije se je Ervin skupaj s poslovnim partnerjem in sorodnikom preizkusil tudi v gostinstvu, zdaj pa je že devet let upokojenec.

Povod za Evgenovo selitev na desno stran reke Mure je bila življenjska sopotnica Jelka iz prleških Kokoričev. Po poroki, in ko je soproga dobila zaposlitev v Gornji Radgoni, je to bil tudi dokončen razlog za odhod v Gornjo Radgono. Še danes živita Podleskova na istem naslovu. Medtem si je hčerka

edinka Karmen že ustvarila družino. V največje veselje sta jima vnuka Aljaž in Maruša, Evgen pa se s solznimi očmi spomni, da v Prekmurju, kjer je prebil najlepših 31 let življenja, nima več najbližjih sorodnikov, saj so starša in brat že pokojni. »Kljub vsemu se ne morem pritoževati. V celoti sem lahko zadovoljen z življenjem, čeprav zlasti otroštvo ni bilo lahko. Ko so se šli drugi otroci kopat ali igrati, sem moral delati na kmetiji. Vse se je delalo ročno in zato je bilo potrebno veliko časa za različna opravila. V tistem težkem času, ko sem obiskoval šesti razred, smo si z bratom in prijatelji ob našem gruntu naredili igrišče za nogomet, a ker je šlo za državno zemljišče, je bilo naše igrišče obsojeno na propad. Ko pa sem to v šoli razložil učitelju telovadbe, legendarnemu profesorju Evgenu Titanu, nam je pomagal tako pri vzdrževanju kot pridobitvi 'dovoljenja'. Prek občinskih odbornikov je šel do takratnega župana Lutarja, ki je tudi bil oče dveh sinov, in razumel je našo željo. V tistem času ni bilo toliko športov kot danes, tako da sem lahko igral, čeprav sem bil obetaven telovadec, predvsem ali samo nogomet. Pozimi pa smo lahko igrali hokej na ledu, saj smo si v tistih hudih zimah v Nemčavcih uredili hokejsko igrišče, drsalke pa smo si sposodili,« razlaga Evgen, ki je s 16 leti postal igralec članske ekipe Nogometnega kluba Puconci.

Opraviti je moral posebne zdravniške preglede, da je lahko nastopil, a ker ni bilo denarja, v NK Puconci ni bilo prihodnosti. Zato mu je Janči Kuhar dejal, da ga sicer potrebujejo, a mu je vseeno predlagal, naj gre naprej. »Možnosti sta bili dve, mladina NK Mura ali članska ekipa NK Graficar.

Odločil sem se za tega, tako me je Graficar kupil za dve nogometni žogi in eno obleko,« pravi med smehom Podlesek, ki je tudi po prihodu iz JLA nekaj časa igral za Graficarja v drugi SNL.

Ko je klub razpadel, je svojo 'golmansko' kariero obesil na klin. V tem času je bil na terenu v Zagrebu, in ko se je neki konec tedna vrnil v Soboti, ga je počakal Rudolf Merica iz NK Mura in leta 1969 je podpisal pogodbo z Muro, ki je takrat uspešno nastopala v drugi ZNL vzhod. Ker pa je imel težave s križem, je po dobrih dveh letih, star komaj 25 let, moral opustiti aktivno igranje nogometa. Kljub temu se ni popolnoma poslovil od športa. Z njim se je ukvarjal rekreativno, bil pa je tudi športni funkcionar ter organizator športnih in rekreativnih prireditev.

V tistem času je v Avtoradgoni deloval močno športno društvo in sploh sindikalni šport je bil zelo razvejen: »V treh mandatih sem bil predsednik Športnega društva Avtoradgoni, kjer sta bila šport in rekreacija pomembna. Bilo je veliko dela, a tudi zaposleni po napornem delu so se radi rekreirali in ukvarjali z različnimi športi,« pravi Evgen, ki je bil nekaj časa tudi trener in aktivist v Smučarskem klubu Radgona. V podjetju je bil aktiven tudi pri sindikatu, ob tem je bil dalj časa član delavskega sveta: »Mladim bi tudi danes priporočal, da se ukvarjajo s športom in rekreacijo, saj to zelo koristi pri oblikovanju osebnosti. Tukaj ne gre samo za doseganje rezultatov, temveč tudi za druženje in spoznavanje, kar je zelo pomembno, veliko bolj kot dandanašnje nenehno sedenje za računalnikom. Moja vnuka sta to vsaj delno podedovala po meni. Pri

Prekmurska brigada koraka po Murski Soboti

Majhna zgodovina v veliki

Vojška formacija, ki je lepega majskega dne v spremstvu godbe na pihala korakala po Cerkveni ulici v Murski Soboti proti središču je bila naslednica Prekmurske čete, ki so jo ustanovili, da bi se znova vzbudil odpor proti okupatorju, ki je bil v Prekmurju zatrt ob koncu leta 1941, ko so Madžari aretirali večino aktivistov, jih pozapri, poslali v taborišča in nekatere tudi likvidirali. Po tistem, kot pravi zgodovina, je odpor v Prekmurju zamrl iz različnih razlogov. Odporniško gibanje je ponovno zaživelo šele poleti leta 1944, ko so prišli čez Muro v Prekmurje borci Pohorskega bataljona, Lackovega odreda in Majnikove čete ter pomagali organizirati vaške odbore OF. Januarja 1945 pa so v koči v Motvarjevskem gozdu ustanovili Prekmursko četo, ki je v začetku štela 32 borcev. Njen komandant je bil Filip Korošec - Bor, komisar pa Franček Mirtič. V Prekmurju in celo v Porabju je do osvoboditve opravila številne bojne akcije, ki so seveda naletele na zelo oster odziv madžarske vojske, ki je začela streljati talce in preganjati borce v številnih hajkah. V bojih je padlo precej partizanov, natančen popis bojev in udeležencev pa najdemo v knjigi Prekmurje 1941-1945 Ferda Godine. V mesecu marcu so se naši borci pridružili Rdeči armadi in v začetku aprila skupaj z njo vkorakali v Sobotu. Za glavnim mestom pa so bili do konca aprila osvobodjeni še drugi kraji.

Kot piše Ferdo Godina, so v začetku maja 1945 v Prekmurje prispeli del Kozjanskega odreda in večje število Slovencev, ki so se bojevali na sremski fronti in sedmega maja 1945 se je iz mobiliziranih Prekmurcev oblikovala

Prekmurska brigada, ki je že naslednji dan odšla čez Muro na Štajersko, da bi posegla v boje z umikajočo se nemško vojsko. V njej je bilo razen izkušenih borcev tudi veliko mobilizirancev, ki še niso prijeli za orožje, pa tudi orožja niso imeli dovolj, zato so jo čez kakšen mesec razpustili. Pa tudi za njeno delovanje ni bilo več potrebe.

Na fotografiji je ob korakajočih vojaki opaziti tudi hiše ob cesti in redke meščane, ki so se pojavili na ulici. Prva hiša na levi je bila krojaška delavnica mojstra Karola Kukla, ki je ravno stopil na ulico skupaj s hčerko Gizelo v črni in vnučkom Jožekom v vozičku. V njihovi družini sta se namreč v mesecu aprilu zgodili kar dve smrti. Kot pripoveduje gospa Gizela Sraka, je bilo to kljub osvoboditvi zanjo žalostno obdobje: v začetku leta jim je umrla babica, 17. aprila pa mama, ki je bila nesrečna žrtev obstreljevanja Murske Sobotice. Nemci so namreč streljali s Kapele na hišo družine Nadai, v kateri so bili ruski vojaki. Tistega dne so Kuklovi kot po navadi stekli čez dvorišče v sosednjo hišo, mama pa je malo zaostala, ker je hotela vzeti s sabo še termovsko čajem, in v nogo jo je zadel šrapnel. V bolnišnici ji niso mogli pomagati, ker niso imeli ničesar, zdravniki so odšli in tako je gospa Kukel morala umreti. Gizelino stisko pa je povečalo še to, da sploh ni vedela, kje je njen mož in ali je še živ. Hišica, v kateri so živeli, pa ni bila njihova, oče Kukel jo je najel, ker je hotel imeti delavnico v središču mesta. Bil je dober krojač in je šival za ugledne soboške meščane: odvetnike, zdravnike, profesorje, uradnike. Sprednji del, ki je gledal na cesto, je bil razdeljen na dva

dela, na trgovino in delavnico, na dvorišče pa so segali bivalni prostori. Z vsemi sosedji, zlasti z družino odvetnika Bajleca so se dobro razumeli in njegovi potomci gospo Gizelo še zmeraj obiskujejo. Tako nam ta stara fotografija poleg velikih zgodovinskih dogodkov pripoveduje tudi o majhnih, o ljudeh, ki so bivali v tej ulici. V hiši poleg Kuklove delavnice, na kateri so vidni sledovi obstreljevanja, je imel svojo pisarno odvetnik dr. Bajlec, v drugi polovici pa je bila Kmečka posojilnica. Naslednja hiša je pripadala tovarnarju Cvetiču, ki je imel tovarno perila in je po vojni moral oditi. Bil pa je stiskaški, ko so ga kaj prosili, je vedno

trdil, da nima nič več blaga, ko pa so morali oditi, so ugotovili, da so v njegovem skladišču ostale cele bale različnih tkanin. V pritličju Cvetičeve hiše je imel trgovino pek Polak, goreč član kulturebunda. Tja so ljudje nosili kruh, ki so ga umesili doma, v pekarni pa so ga spekli. Polak je tudi vneto novačil ljudi za svojo zvezo, vendar pri tem ni imel posebnega uspeha. Gizelin oče mu je nekoč, ko je pobiral prispevke, dal le kapo, a zaradi tega je imel po vojni težave, saj dolgo ni mogel dobiti potnega lista. Za Cvetičevo stoji nižja hiša odvetnika dr. Škerlaka, nato hiša zobozdravnika dr. Preissa, za njo pa se dviguje visoka stavba, ki jo je

vinski trgovec Nadai kupil od soproge znanega soboškega odvetnika Cifraka, ki je pozneje obubožala in postala čisto posebna znamenitost našega mesta. Čisto na koncu je videti delček stavbe, ki je spadala h katoliški cerkvi in je bil v njej pozneje pljučni dispanzer. Tu, v teh hišah, se je dogajala tudi zgodovina mesta Murska Sobota v prav posebno vznemirljivem času tik pred koncem vojne, v obdobju, ki je zahtevalo še kakšno nedolžno življenje in povzročalo nenehno vznemirjenje v pričakovanju dokončne svobode.

Bea Baboš Logar

NK Graficar je pred razpadom odlično nastopal v drugi Slovenski nogometni ligi in Evgen, ki je pozneje prestopil v Fazanerijo, je bil tam prvi vratar. Na sliki stojijo (od leve): Burger, Gutman, Benčec, Kaučič, Marič, Klement, čepijo: Kozar, Podlessek, Sapač, Bažika, Martinuzzi.

športu in rekreaciji otroci pridobijo tudi pozitivne prijatelje.

Tudi danes Evgenu še zdaleč ni dolgčas. Rad se usede na kolo ali pa kar gre plavat, pogosto ga srečujemo tudi na kulturnih in športnih dogodkih, čeprav je najraje ob ribnikih, kjer med prijatelji, največ med upokojenci, namaka trnek. Rad tudi odigra kakšno partijo šnopsa, se poda na različne

izlete, kjer je s svojimi šalami nadvse zanimiv za vse sopotnike. Svojo vsestranskost Evgen potrjuje tudi s tem, da občasno postrizhe kakšnega prijatelja, zlasti pa rad skuha katero od lokalnih specialitet. Poleg kuhanja za svoje in prijatelje seveda tudi rad tekmuje v kuhanju bograča, kisle juhe, golaža, paprikaša, vampov, bujte repe ...

V generaciji 1953/61 so bili na OŠ I v Murski Soboti trije oddelki. In leta 2011 so se še živčiči sošolci ob polstoletnici mature srečali pri Gaju v Murski Soboti. Evgen je v zadnji vrsti četrti z leve.

Med nabiranjem gob vas lahko gleda »tigrica«

Divje mačke v naših gozdovih

Med Hotizo in Doljno Bistrico je 150-hektarski kompleks gozda, ki se imenuje Orlovšček. Lahko bi rekli, da je ta gozd dokaj skrivnosten. Ponekod je skoraj podoben pragozdu, v njem pa živi precej divjih živali. Ali so bili nekoč tam tudi orli, po katerih bi dobil ime, ni dokazano. O divjih mačkah pa ni dileme. Večkrat so jih že videli. Upokojeni lovski čuvaj Štefan Kustec iz Črenšovec, ki je odraščal in dolga leta živel na osamljeni domačiji na robu Orlovščeka, v zaselku Laze pri Dolnji Bistrici, je pred leti našel na mrtvo mačko. Šlo je za 7,5-kilogramsko »tigrico«, ki jo je dal preparirati.

Leta 1998 je lovec Štefan Borovič iz Lovske družine Velika Polana doživel nenavadno presenečenje. Bil je 12. decembra v nedeljo dopoldan v lovskem revirju v Polanskem logu, med potokoma Črnc in Ledava, ko so lovci s psi šli za divjadjo. Sneg je pokrival gozdno površino. Naenkrat je lovec pes nekaj zavohal in se pogel v gosto grmičevje ob zaledenem močvirju. Pasji lajež in čudno kruljenje. Borovič je mislil, da se je njegov nemški ptičar spopadel z divjo svinjo. Drugi lovec je zakričal: »Pazite, dečki, tiger je! Pes je napadel tigra! Pazite ...« Vsi so obnemeli. Česa takega še niso doživeli. Naenkrat čudne smrtne živalske krike zamenja spokojna tišina ravninskega gozda v beli obleki. Stopijo bliže. Pes »v mrtvem imenu« leži na rdečem snegu in globoko diha. Poleg njega velika divja mačka. Ta je bila mrtva. Pes ji je zlomil hrbtenico. Lovci so si ogledovali mrtvo čudo, ker česa takega še niso videli. Naslednje jutro je Štefan mrtvo mačko poslal na Veterinarsko postajo Murska Sobota, da so pregledali njeno stanje, od tam pa so jo poslali na Veterinarski inštitut, kjer so zapisali, da je šlo za zdravega samca. Lovci pa so mačkona ocenili po kriterijih kot rekorderja med divjimi mačkami, saj je tehtal 9,5 kilograma. Problem pa je tičal v tem, ker so divje

mačke pri nas zelo ogrožena živalska vrsta. Koliko jih živi pri nas, ne ve nihče, ker to so živali, ki se zelo hitro umaknejo pred človekom, ki jih je že skoraj iztrebil. Če jo ustrelimo ali kako drugače pokončamo, je kazen strahotno velika. V Borovičevem primeru ni šlo za nameren ulov, ampak jo je po naključju pokončal pes. Lovec je mačko dobil nazaj iz Ljubljane ter dal preparirati njeno glavo in kožuh. Zdaj je na ogled v njegovi lovski sobi. Kako se je znašla tako velika divja mačka v naših gozdovih? Lahko da je prebivala tu že več let. Znano pa je, da se pozimi,

mačke, predvsem križance z divjimi mačkami. Teh v Sloveniji ni malo. Zanesljivo lahko ugotovimo pripadnost divji vrsti le z anatomskim merjenjem in primerjanjem črevesa. Strokovnjaki ugotovijo pripadnost eni ali drugi vrsti tudi s primerjanjem sklepnega dela spodnje čeljusti. Drugi, manj zanesljivi razpoznavni znaki za divjo mačko so še: temna, v premeru okoli dva centimetra velika lisa nad prsti zadnjih nog; šopki bele dlake med blazinicami šap; smrček rožno rjave barve oziroma rdeče barve; z dlako porasle ušesne školjke (notranjost

Kustečeva tigrica iz Laz pri Dolnji Bistrici je potrdila, da tudi v Orlovščeku živijo divje mačke.

ko mački primanjkuje hrane, s svojega ozemlja odpravi tudi sto kilometrov daleč za njo.

Divja mačka je včasih zelo podobna podivjani domači mački, s katero se uspešno plodi. Tudi križanci so plodni. Od prave divje mačke je zelo težko razlikovati podivjane domače

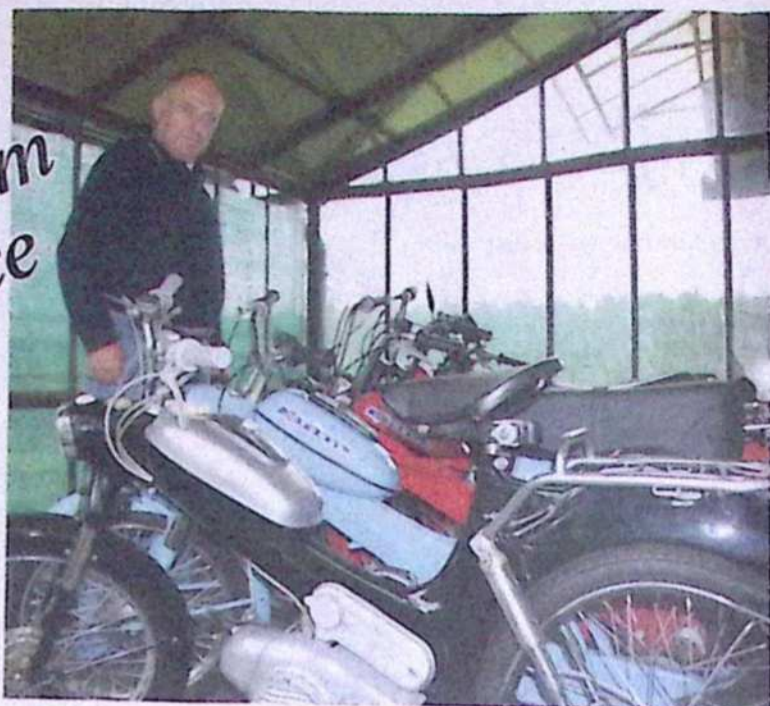
uhljev) in precej krajši in debelejši ter značilno pigmentiran in oblikovan rep. Analize so pokazale, da tako Kustečeva »tigrica« kot Borovičev šampionski mačkon nista imela niti kapljice krvi domače mačke.

Bojan Zadravec

Po košček kruha, po zrno soli, po prgišče besed ...

Izredne razmere, izredni ukrepi. Neeee, ni tako hudo. Le zgodi se, da se tu in tam trojka »raztroji«. Če pa nastanejo težave, jih je pač treba rešiti. Za to pa so. Težave namreč, da se rešujejo. Pa vendar naj končam s tem samovšečnim nakladanjem. Nov v seriji naših obiskov se je znova zgodil na desnem bregu našega porečja. Če ima kdo pomislek, naj ga kar zadrži. Mi smo tam, kjer so zgodbe, in eno takih zagotovo imajo Jože in Majda Vrbnjak ter njuna hčerka Andreja, poročena Skuhala. Prav ona je kriva, da je ta zgodba v vaših rokah.

k Vrbnjakovim
v Ključarovce

Ne le lastnik. Jože je tudi restavrator zares lepih primerkov znamk Tomos, Puch, KTM in še bi se našla kakšna.

Radijskih sprejemnikov, takih na »lampe« ali tranzistorskih, da te kap. Zbiranje je menda končal. Razlog: ni prostora, pravi Jože. Tista črna »kišta«, levo od gostitelja, je znamenit »Hitlerjev radio«. Tak, ki je predvajal samo eno frekvenco in eno resnico.

Kriva je Andreja

In ne, ni bilo prvič, da je »namočila« katerega od svojih staršev. A več o tem kasneje. Ko sem se pripeljal na lično urejeno dvorišče hiše, ki stoji nekaj metrov v hrib ob glavni vaski cesti, sta bila starejša gostitelja zelo zadržana. Deda oziroma Joža ali Piko, kot ga največkrat pokličejo domači ali prijatelji, je takoj povedal, da on ni za medije. Da si tega ne želi. Fotografiranje nemudoma odkloni. »Jaz pa sploh ne maram nastopati v medijih,« je še pristavila njegova soproga in se skrila v notranjost hiše. Tudi Andreja, tista, ki je vse skupaj zakuhala, zavrne vsako javno komuniciranje. Kljub temu so njihove zavrnitve in pomisleki pospremljeni s srmežljivim nasmehom, ki nekako le da slutiti, da bo šlo in se tudi izšlo. Tako njim kot meni.

Oživiljanje mu je strast

Za obisk je zaslužna Andreja, ki je že pred časom opozorila na očetovega konjička. Zbiranje in obnavljanje starih mopodov in motorjev ter radijskih sprejemnikov. Prav pogled na zbirko radijev je več kot fascinanten. Med njimi najdete tudi take raritete, kot je radio z eno samo frekvenco, ki je bila namenjena nacistični medvojni propagandi. »Walkie-talkie« postaje, elektrone enormnih velikosti, prve prenosne televizije, namenjene za avtomobile oziroma za na pot, pa tudi tranzistorski radijski sprejemniki, kakršne poznamo danes, le da jožetovi izhajajo iz poznih desetletij minulega stoletja. »To se je začelo približno istočasno. Zbiranje mopodov in radijev. Pref sem bil po osem ur v službi, ko pa sem se upokojil, pa je bilo kar naenkrat veliko prostega časa in treba ga

je bilo zapolniti,« počasi pripoveduje in na kratko pojasni, da je ves čas delal kot »elektrovzdrževalec«. Začne opisovati zgodbo o prvem mopodu in hitro konča, da se jih je v tem času nabralo že deset. »Kakšnega pa sem tudi prodal, saj si je včasih treba povrniti stroške.« V glavnem popravlja Tomosove dvokolesnike. Se pa vmes najde tudi kakšen puch ali gillera. »Ta je Andrejin, 125-kubični iz šestdesetih let. Sam pa vozim BMW-ja, 800 kubičnega. Tega pa nisem sam sestavil.« In pove še zgodbo o tem lepotcu, a kmalu zaide v svet radijev. »Veste, kako je, ko dobiš radijski sprejemnik in ne dela. Tega vam ne znam opisati. To je nekakšna strast, da spraviš stvar v življenje. Tudi mopede. To me žene,« nato pa iz ozadja njegova žena Majda pripomni, da njen Joža res veliko zna in rad postori vse, kar ga poprosi, ter da je ni stvari, ki se je ne bi znal lotiti. »Jaz mu samo rečem, da bi bilo lepo imeti to ali ono na vrtu. Takoj se loti in že žaga, vrta,« ga še dodatno pohvali vidno in slišno ponosna Majda, upokojena pomočnica vzgojiteljice križevskega vrtca.

Vrtnarka, da te kap

A tudi Majda ni tako nedolžna, kot se zdi. Pa čeprav beži pred mano, še preden sploh primem za kamero. Zato počasi razbijam led. Gospa najprej pojasni, kako sta se z »dedo« spoznala. »Živela sem v Avstriji in sem prišla domov na počitnice,« vendar tu vskoči Jože in pove, da mu je »skočila v oko«. Sta se pa spoznala pred križevsko trgovino, kjer se je zbirala takratna mladina. »Jaz sem bila tam s prijateljicami, on pa se je pripeljal kot pravi frajer, in to na vespi prima,« se spominja. Moped ni bil odločilen, jo je pa

z vespo veliko prevozil po veselicah. »Veste, jaz nisem za motorje in tako. Vsak ima svojega konjička in tako je prav.« In tu se začne klopčič odvijati. Ne samo, da so bile fotografije njene-

ga vrta razstavljene na Prešernovem trgu v Ljubljani. Njeno ustvarjanje v sožitju z naravo se postavlja na ogled v številnih revijah, časopisih in tudi v knjigah boste našli njen tako imenovani »Vrt dobre volje«. In če ona ne more pomagati njemu pri njegovih konjičkih, on njej pri njenih pomaga. Za kar se mu kar javno zahvali. Jože pa njej za kompliment. Odnos, ki ga gradita že 46 let zakonskega življenja. Sicer pa to ni njen edini hobi. Majda je tudi članica neformalne družine »kofetarice«. O aktivnostih ne pove veliko. Sta pa zato njena predstavnika za stike z javnostmi mož in hčerka Draška oziroma Draška, kot Andrejo pozna večina sovaščanov in sovaščank ter sorodnikov. Pa smo pri tistih »namočitvah«. Ne samo, da je opomnila prav nas na očetovo dejavnost, nedavno so se tam mudili novinarji specializirane revije za vrtove, Majdi je na abrahamu zapel sam Alfi Nipič – šlo je za Iskrico želja Nedeljskega dnevnika – pa tudi Podokničarjev obisk ni umanjkal.

Z mopedi po novi cesti

Sicer pa Vrbnjakovi niso izključno zaverovani v početje znotraj lastnega dvorišča. Saj smo že omenili »kofetarice«. No, dekleta pomagajo in so prisotne, kjer se le da. Tudi na kasaških dirkah so imele stojnico z dišečo kavo. Z njimi se tudi odpravi na Gorenjsko za štiri dni. Sicer pa je Majda še predsednica Rdečega križa Ključarovci in sodeluje pri domačem športnem društvu. Tudi mopedi so

del družabnega življenja na vasi. »Ko smo pred dvema letoma predajali namenu novo cesto, sem dva dni pred slovesnostjo dal mopede kolegom iz športnega društva, da so malo povadili, nato je bila slovesna vožnja oziroma nekakšen krst ceste. In to z mojimi prenovljenimi mopedi,« ponosno pristavi Jože.

Hotel za žuželke

Vrbnjakovim nikoli ni dolgčas. Še več. Če k temu prištejemo, da imata Jože in Majda šest vnukinj, dva hotela za žuželke, da gojijo manjše število prašičkov, da imajo mopede, radije, vrt, prostor za zabave, bo že držalo. Aha, prostor za zabave? Da, Piko bar je zaseben prostor, kjer je bila nekoč ropotarnica, danes pa lično urejena soba. Z lesenimi klopmi, točilnim pultom in gramofonom ter vinilnimi ploščami, ki so skorajda romale v koš. Zdaj pa so prava atrakcija. In če ste morda šli še enkrat brat tisto o »hotelu za žuželke«, naj povem, da ste prav prebrali. Ne samo eden, dva sta. Tudi slovesno odprtje je bilo. Tako s tracom, ki so ga prerezali, in pravo pogostitvijo. Gostje so bili menda zelo zadovoljni. O čemer pa ne gre dvomiti. Zakonca Vrbnjak sta zelo zanimiva gostitelja. Taka, ki jima ne manjka življenjske energije, in naj tako tudi ostane. Da bo imel Jože še veliko časa premišljevat, kam z njegovo tehnično dediščino, ko ga več ne bo.

FOTO Jernej Šavel

Reden dogodek, vendar redko ujet trenutek. Majda in Jože namenita ogromno časa urejanju vrta, a se ne želita pustiti ujeti objektivu. Toda ali ne bi bilo škoda tega kadra? Tega pogleda na Majdín vrt z njenim najbolj zvestim pomočnikom?